

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มุ่งศึกษารูปแบบและปัญหาในการสอนซ่อมเสริมของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ทั้งในระดับภาพรวมโดยทั่วไป และเชิงเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนประสิทธิภาพสูง กับโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ

ประชากร ในการศึกษาคั้งนี้ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ที่เปิดดำเนินการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2529 จำนวน 179 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรได้จากการคัดเลือกโรงเรียนตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 86 โรงเรียน เป็นโรงเรียนประสิทธิภาพสูง 43 โรงเรียน และโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ 43 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือบุคลากรในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร 86 โรงเรียน ได้แก่กลุ่มครูใหญ่ 33 คน ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ 50 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติโดยทั่วไปในระบบโรงเรียนในด้านกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม และปัญหาเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม กลุ่มหัวหน้าหมวดวิชา 101 คน และครูผู้สอน 124 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนซ่อมเสริมพร้อมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นแยกตามรายวิชาต่าง ๆ 5 รายวิชา คือ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ วิชาการงานและอาชีพ กลุ่มนักเรียน 435 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการสอนซ่อมเสริมและความคิดเห็นต่อการสอนซ่อมเสริมที่ได้รับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง จำนวน 83 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 96.51 ของกลุ่มตัวอย่างประชากร และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน และกลุ่มนักเรียน ได้รับแบบสอบถามคืนจากหัวหน้าหมวดวิชา/ครูผู้สอน 61 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 70.93 ของกลุ่มตัวอย่างประชากร

และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากกลุ่มนักเรียน 61 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 70.93 ของกลุ่มตัวอย่างประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ สำหรับข้อมูลที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อคำถามปลายเปิดจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบที สำหรับข้อคำถามมาตราส่วนประเมินค่าเกี่ยวกับปัญหาในการสอนซ่อมเสริม ในการเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนประสิทธิภาพสูง กับโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

1.1 ประเภทของการสอนซ่อมเสริม

ประเภทของการสอนซ่อมเสริมที่พบในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนนั้น พบว่า มีทั้งการสอนซ่อม และการสอนเสริม แต่ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในประเภทการสอนซ่อมมากกว่าการสอนเสริม โดยเฉพาะการสอนซ่อมประเภท การสอนซ่อมหลังการประเมินผล กล่าวคือ ร้อยละ 53.66 ของโรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีการสอนซ่อมหลังการประเมินผลการเรียน โดยส่วนใหญ่ เป็นการสอนในลักษณะลดความสามารถและจัดในชั่วโมงซ่อมเสริมปกติ ส่วนในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ ร้อยละ 45.24 มีการจัดสอนซ่อมเสริมหลังการประเมินผล เป็นการสอนทั้งเป็นรายบุคคลและจัดกลุ่มลดความสามารถ ส่วนใหญ่ปรากฏนอกชั่วโมงซ่อมเสริมปกติ

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีการจัดสอนซ่อมเสริมครบทุกประเภท และมีการดำเนินการสอนซ่อมเสริมในชั่วโมงซ่อมเสริมตามตารางสอนมากกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ โรงเรียนประสิทธิภาพต่ำส่วนใหญ่รายงานว่าจัดสอนซ่อมเสริมนอกชั่วโมงซ่อมเสริมปกติ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำส่วนหนึ่งไม่มีการจัดชั่วโมงซ่อมเสริมไว้ในตารางสอน ปล่อยให้เป็นที่ของครูผู้สอนในการตกลงนัดแนะกับนักเรียนเอง และพบว่าไม่มีการสอนเสริมประเภทการสอนเร่ง-สอนเร็ว

1.2 แนวทางการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม

1.2.1 สภาพการดำเนินการสอนซ่อมเสริมโดยทั่วไป

(1) ความเป็นระบบของการจัดสอนซ่อมเสริม

โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.2 ยังไม่มีการจัดสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ร้อยละ 33.7 มีชั่วโมงซ่อมเสริม 1 คาบ/สัปดาห์ แต่จัดวิชาใดวิชาหนึ่งเข้าสอนแทน หรือจัดกิจกรรมอื่นแทน ร้อยละ 28.9 มีการจัดชั่วโมงซ่อมเสริมไว้ 1 คาบ/สัปดาห์ แล้วปล่อยว่างไว้เพื่อการสอนซ่อมเสริมเป็นกรณีพิเศษหรือเพื่อการสอบแก้ตัว และร้อยละ 9.6 ไม่มีการจัดคาบซ่อมเสริมไว้ในหลักสูตร

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีการจัดดำเนินการในลักษณะที่จัดให้มีโครงการสอนซ่อมเสริมและมีกรรมการรับผิดชอบโดยเฉพาะ โดยจัดทั้งในและนอก ชั่วโมงซ่อมเสริมปกติ คิดเป็นร้อยละ 14.6 ในขณะที่โรงเรียนประสิทธิภาพต่ำไม่มีการดำเนินการในลักษณะนี้ และโรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีการดำเนินการในลักษณะที่จัดให้มีชั่วโมงซ่อมเสริมนอกตารางสอนปกติในช่วง "เช้า-เย็น" ในสัดส่วนที่มากกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 14.6 และ 9.5) โรงเรียนประสิทธิภาพต่ำมีการดำเนินการในลักษณะที่ไม่มีการจัดคาบซ่อมเสริมไว้ในหลักสูตร ปล่อยให้เป็นที่ของครูประจำวิชาที่จะต้องเรียกเด็กพบในสัดส่วนที่สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพสูง (ร้อยละ 16.7 และ 2.4)

(2) วิชาที่จัดสอนซ่อมเสริม

ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.3 จัดสอนเฉพาะวิชาที่นักเรียนสอบไม่ผ่าน รายวิชาการงาน และอาชีพ เป็นรายวิชาที่ไม่มีการสอนซ่อมเสริมเลย

ในเชิงเปรียบเทียบพบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูงได้ดำเนินการในลักษณะที่จัดสอนซ่อมเสริมในทุกวิชาที่เปิดสอน ในสัดส่วนที่สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 31.7 และร้อยละ 16.7)

(3) ผู้รับผิดชอบในการวางแผนจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม

โรงเรียนร้อยละ 37.3 รายงานว่าเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายวิชาการ/ครูใหญ่ ลักษณะของการวางแผนส่วนใหญ่ร้อยละ 54.2 รายงานว่า ไม่มีการปรึกษาวางแผนที่ชัดเจน

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีการดำเนินการในลักษณะที่ปล่อยให้เป็นที่ของหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม ในสัดส่วนที่มากกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 22.0 และ 4.8) ส่วนโรงเรียน

ประสิทธิภาพต่ำ รายงานว่าไม่มีการปรึกษาวางแผนอย่างชัดเจนในสัดส่วนที่สูงกว่าโรงเรียน
ประสิทธิภาพสูง (ร้อยละ 61.9 และ 46.3)

(4) ผู้รับผิดชอบคัดเลือกนักเรียนเข้ารับการสอนซ่อมเสริม และรับผิดชอบ
ในการสอน

ทั้งในแง่ของผู้รับผิดชอบคัดเลือกนักเรียนและรับผิดชอบในการสอน ส่วนใหญ่
รายงานว่าเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน (ร้อยละ 94.0 และ 95.2 ตามลำดับ)

(5) ผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการจัดสอนซ่อมเสริม

ส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.0 รายงานว่าเป็นภาระหน้าที่ของครูใหญ่/ฝ่ายวิชาการ
ในเชิงเปรียบเทียบ โรงเรียนประสิทธิภาพสูงรายงานว่าเป็นภาระหน้าที่ของหัวหน้าหมวด
วิชาในการติดตามผลการจัดสอนซ่อมเสริมในสัดส่วนที่สูงกว่า โรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ
(ร้อยละ 34.1 และ 16.7)

(6) วิธีการติดตามและประเมินผลกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม

ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.9 รายงานว่า ไม่มีการติดตามประเมินผลกิจกรรมการสอน
ซ่อมเสริมอย่างเป็นทางการ ร้อยละ 38.6 รายงานว่าใช้วิธีการให้ครูผู้สอนแต่ละคนเป็น
ผู้สรุปผลการสอนซ่อมเสริมในลักษณะของการรายงานเกรดผลการเรียนของนักเรียนให้ฝ่าย
วิชาการทราบ

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพต่ำมีการดำเนินการในลักษณะที่
ติดตามประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการในสัดส่วนที่สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพสูง (ร้อยละ
59.5 และ ร้อยละ 31.7) โรงเรียนประสิทธิภาพสูงให้หัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้สรุปผล
การประเมินกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมในสัดส่วนที่มากกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ
39.0 และร้อยละ 11.9)

(7) ลักษณะการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมเพิ่มเติม เป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือไป
จากการจัดในชั่วโมงสอนซ่อมเสริมปกติ

ส่วนใหญ่ร้อยละ 41.9 รายงานว่า ส่งเสริมให้ครูจัดสอนอย่างอิสระ ในเชิง
เปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีการดำเนินการในลักษณะที่จัดเป็นโครงการสอน
ซ่อมเสริมเป็นกรณีพิเศษโดยใช้งบประมาณของโรงเรียนทั้งหมด ในสัดส่วนที่มากกว่าโรงเรียน
ประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 26.2 และ 15.6)

(8) ค่าบริการสอนพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดในระหว่างภาคเรียน

ส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.6 รายงานว่าคิดค่าบริการในอัตรา 151-200 บาท/คน ต่อเดือน อัตราผลตอบแทนที่ทางโรงเรียนหักจากครูในกรณีที่ส่งเสริมให้ครูสอนอย่างอิสระ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.3 หักในอัตรา 10-20 % โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 59.7 ไม่คิดค่าบริการในการสอนซ่อมเสริมก่อนสอบซ่อมในช่วงปิดเทอม ส่วนค่าบริการสอบแก้ตัวหรือสอบซ่อมนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 57.8 คิดในอัตราหน่วยการเรียนละ 5 บาท

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูงคิดอัตราค่าบริการในค่านต่าง ๆ ในอัตราที่สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ ในทุกด้าน

1.2.2 สภาพการดำเนินการสอนซ่อมเสริมจำแนกตามรายวิชา

(1) เหตุผลหลักในการจัดสอนซ่อมเสริม

หัวหน้าหมวดวิชา/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ในทุกวิชาเห็นว่า เหตุผลหลักในการสอนซ่อมเสริมนั้น เน้นเพื่อให้ให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้มากกว่าเหตุผลด้านอื่น ๆ (ระหว่างร้อยละ 71.7-83.3 ทั้ง 5 หมวดวิชา)

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ หัวหน้าหมวดวิชา/ครูผู้สอนในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงให้เหตุผลว่า เน้นเพื่อให้ให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ในสัดส่วนที่สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ ในขณะที่โรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ รายงานว่าเน้นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนทันเพื่อนในชั้นเรียนในสัดส่วนที่สูงกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพสูง

(2) การวินิจฉัยนักเรียนเพื่อเข้ารับการสอนซ่อมเสริม

หัวหน้าหมวดวิชา/ครูผู้สอน ทั้งในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงและโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำรายงานว่า ใช้การวินิจฉัยเป็นรายบุคคลมากกว่าแบบอื่น ๆ (ระหว่างร้อยละ 59.1 - 76.3 ทุกรายวิชา) โดยส่วนใหญ่รายงานว่าพิจารณาจากผลการเรียนที่ผ่านมา (ระหว่างร้อยละ 60.4 - 81.8 ทุกรายวิชา)

(3) การดำเนินการเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

โรงเรียนส่วนใหญ่ (ระหว่างร้อยละ 50.0 - 65.9 ทุกวิชา) รายงานว่าใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ ในรายวิชาภาษาไทย (ร้อยละ 40.9) และ

สังคมศึกษา (ร้อยละ 73.8) ใช้สื่อประเภทโสตทัศนศึกษา เช่น แผนภาพ แผนภูมิ แบบจำลอง ฯลฯ ส่วนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 58.3) และคณิตศาสตร์ (ร้อยละ 43.3) และวิชาการงานและอาชีพ (ร้อยละ 57.9) ส่วนใหญ่รายงานว่าใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทกิจกรรม เช่น การทดลอง การสาธิต นิทรรศการ ฯลฯ โดยสื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ ส่วนใหญ่ครูผู้สอนเป็นผู้จัดหาเอง (ร้อยละ 45.8 - 63.6 ในทุกวิชา)

ในเชิงเปรียบเทียบ ในเรื่องของการใช้สื่อ พบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูง รายงานว่าได้ใช้สื่อจากหน่วยบริการภายในโรงเรียนในสัดส่วนที่สูงกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาคณิตศาสตร์ (ร้อยละ 50.0 กับ ร้อยละ 20.0)

(4) เวลาที่ใช้ในการสอนซ่อมเสริม

ส่วนใหญ่ (ระหว่างร้อยละ 52.6 - 73.8 ทุกวิชา) รายงานว่าจัดสอนนอกชั่วโมงซ่อมเสริม โดยจัดชั้นเรียนพิเศษในช่วงหลังเวลาเลิกเรียน ทำการสอนประมาณครั้งละ 30-60 นาที ซึ่งส่วนใหญ่จัดสอนเมื่อนักเรียนสอบไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ (ระหว่างร้อยละ 65.8 - 86.4 ทุกวิชา)

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีการจัดสอนซ่อมเสริมในชั่วโมงซ่อมเสริมตามที่หลักสูตรกำหนดในสัดส่วนที่สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำในรายวิชาคณิตศาสตร์ (ร้อยละ 57.1 และ 24.0)

(5) วิธีการที่ใช้ในการสอนซ่อมเสริม

ส่วนใหญ่ (ระหว่างร้อยละ 49.1 - 73.3 ในทุกวิชา) แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยความสามารถ และใช้วิธีให้ทำงานเป็นรายบุคคล (ระหว่างร้อยละ 41.7 - 60.4 ทุกวิชา) ทำเนิการสอนเป็นกลุ่มย่อย (ร้อยละ 50.0 - 68.4 ทุกวิชา) ลักษณะการสอนนั้นส่วนใหญ่ ทำการสอนซ้ำเรื่องที่นักเรียนไม่เข้าใจ (ร้อยละ 79.5 - 95.2 ทุกวิชา)

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า ในวิชาภาษาไทย โรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในสัดส่วนที่สูงกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 56.5 และ 19.0) ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนประสิทธิภาพสูงดำเนินการสอนเป็นกลุ่มย่อยในสัดส่วนที่มากกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 76.0 และ 39.1)

(6) วิธีการประเมินผลหลังการสอนซ่อมเสริม

ส่วนใหญ่ใช้วิธีการทดสอบ (ระหว่างร้อยละ 73.6-88.1 ทุกวิชา) และใช้การ

ตรวจงานที่มอบหมายให้ทำ (ระหว่างร้อยละ 52.6 - 73.6 ทุกวิชา) ในเชิงเปรียบเทียบพบว่าสัดส่วนการดำเนินการในค่านี้นี้ไม่แตกต่างกัน

1.2.3 สภาพการดำเนินการสอนซ่อมเสริมและการเสริมประสบการณ์พิเศษที่นักเรียนได้รับ

(1) ลักษณะการสอนซ่อมเสริมที่นักเรียนได้รับก่อนการสอบแก้ตัว

ส่วนใหญ่ ทั้งในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงและโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 82.7 และ 71.0 ของนักเรียนผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่ม) รายงานว่า ครูสอนหรือทบทวนเนื้อหาเป็นการเพิ่มเติม

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่านักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงรายงานว่าได้รับการสอนทบทวนเนื้อหาเป็นการเพิ่มเติมในสัดส่วนที่มากกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 82.7 และ 71.0)

(2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ นอกเหนือจากที่ทางโรงเรียนจัดให้

ส่วนใหญ่รายงานว่า ทบทวนและปรึกษาร่วมกับเพื่อน (ร้อยละ 54.2 ในโรงเรียนประสิทธิภาพสูง และร้อยละ 60.0 ในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ)

ในเชิงเปรียบเทียบในประเด็นนี้ พบว่า นักเรียนโรงเรียนประสิทธิภาพสูงให้ครูมาสอนพิเศษที่บ้านและไปเรียนพิเศษตามสถาบันกวดวิชาในสัดส่วนที่สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 40.4 และร้อยละ 25.2)

(3) ผลการประเมินสภาพการสอนซ่อมเสริม

นักเรียนทั้งในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงและโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ ประเมินสภาพการดำเนินการสอนซ่อมเสริมที่ได้รับในทางบวกระดับมากเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านสื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และความตรงของการสอนต่อข้อบกพร่องของนักเรียน ได้รับการประเมินในระดับปานกลาง

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงประเมินสภาพการดำเนินการสอนซ่อมเสริมที่ได้รับในทางบวกระดับมาก สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ โดยเฉพาะในด้านสถานที่ใช้ในการสอนซ่อมเสริมปรากฏว่าได้รับการประเมินในทางบวกระดับมาก สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. สภาพความพร้อมค่านับกลาง และสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม

2.1 สภาพความพร้อมค่านับกลาง

(1) ทำที่ความรู้สึกต่อกิจกรรมสอนซ่อมเสริม ความเข้าใจและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม ตามการรายงานตนเองของผู้บริหารและหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน

ผู้บริหารโรงเรียนร้อยละ 59.6 และหัวหน้าหมวดวิชา/ครูผู้สอนร้อยละ 55.5 เห็นว่าการสอนซ่อมเสริมเป็นกิจกรรมที่สามารถใช้พัฒนาเด็กได้ในระดับมากและมากที่สุด ในเรื่องคุณค่าของการสอนซ่อมเสริมต่อการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ร้อยละ 59.7 ของผู้บริหาร และร้อยละ 69.3 ของหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในระดับมากและมากที่สุด ส่วนใหญ่ของผู้บริหาร และหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน (ร้อยละ 71.0 และ 68.9 ตามลำดับ) รายงานว่า มีความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมในระดับพอเข้าใจ สามารถจัดทำได้ โดยได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมจากการศึกษาคำราและเอกสารด้วยตนเอง (ร้อยละ 69.4 ของผู้บริหาร และ 55.1 ของหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน) เป็นที่น่าสังเกตว่าหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอนส่วนหนึ่ง(ร้อยละ 8.4)รายงานว่าจะไม่เคยศึกษาเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมเลย

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่าสัดส่วนการรายงานตนเองของผู้บริหารและหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน ในเรื่องทำที่ความรู้สึก ความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม ไม่แตกต่างกัน

(2) ความเข้าใจในหลักการเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม

จากการให้ผู้บริหาร และหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน แสดงความคิดเห็นในลักษณะที่ "เห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย" ต่อข้อความที่กล่าวถึงกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม ทำให้ได้ทราบว่า ผู้บริหาร และหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน มีความเข้าใจในหลักการเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม ในบางรายการที่ไม่สอดคล้องกับแนวความคิดในเชิงทฤษฎี อาทิ เห็นว่าการสอนซ่อมเสริมนั้น ควรเน้นเฉพาะการสอนซ่อมเสริมระหว่างเรียนเป็นสำคัญ (ร้อยละ 51.6 ของผู้บริหาร และ ร้อยละ 52.4 ของหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน) เห็นว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มุ่งเน้นการสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนไม่ทันเพื่อนเป็นสำคัญ (ร้อยละ 61.3 ของผู้บริหาร และ 70.2 ของหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน) เห็นว่าต้องเป็นความรับผิดชอบ

ของครูผู้สอนคนเดิมในการที่จะสอนซ่อมเสริมในรายวิชานั้น (ร้อยละ 72.6 ของผู้บริหาร และ 71.1 ของหัวหน้าหมวดวิชา/ครูผู้สอน) หัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.2 เห็นว่าคาบซ่อมเสริมที่จัดไว้ 1 คาบ/สัปดาห์นั้นเป็นการจัดไว้เพื่อการสอบแก้ตัว ในขณะที่ผู้บริหารร้อยละ 66.1 ไม่เห็นด้วยในประเด็นนี้

2.2 สภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม

กลุ่มผู้บริหาร และหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน รับรู้สภาพการเกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านสื่อ การเรียนการสอนและสถานที่ ด้านการวัดและประเมินผล และ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และบริการต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และค่อนข้างน้อย

ในเชิงเปรียบเทียบ พบว่า โดยทั่วไป ผู้บริหาร และหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน ในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงรับรู้ว่ามีปัญหาในระดับน้อยกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ

รายการปัญหาที่ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน ในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ รับรู้ว่าเป็นปัญหาในระดับที่มากกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

1. การจัดสรรงบประมาณในการสอนซ่อมเสริม
2. การสนับสนุนของฝ่ายบริหารต่อการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม
3. วุฒิทางการศึกษาของครูผู้ทำหน้าที่สอนซ่อมเสริม
4. การติดตามผลการสอนซ่อมเสริม
5. การนำผลจากการประเมินการสอนซ่อมเสริมมาใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
6. ความร่วมมือระหว่างครูในการสอนซ่อมเสริม
7. กิจกรรมพิเศษในโรงเรียนกับคุณภาพการสอนซ่อมเสริม
8. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปในโรงเรียนกับการสอนซ่อมเสริม

รายการปัญหาที่ กลุ่มผู้บริหารในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำรับรู้ว่าเป็นปัญหาในระดับมากกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. การสำรวจความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม
2. ความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม
3. ความสามารถในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนในการสอนซ่อมเสริม
4. ความสามารถในการสร้างข้อสอบเพื่อวัดและประเมินผลการเรียนซ่อมเสริม
5. การเกิดปมค้อยของนักเรียนเมื่อเรียนซ่อมเสริม
6. ความเหมาะสมของอาคารสถานที่ที่ใช้ในการสอนซ่อมเสริม
7. ความเข้าใจของผู้ปกครองต่อการสอนซ่อมเสริม

รายการปัญหาที่ กลุ่มหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอนในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ รับรู้ว่าเป็นปัญหาในระดับที่มากกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 คือ

1. การจัดเวลา สถานที่ และสื่อการเรียนการสอนในการสอนซ่อมเสริม
2. การสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม
3. การให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนซ่อมเสริม
4. การติดตามผลการจัดสอนซ่อมเสริมของฝ่ายบริหาร
5. ทักษะของครูต่อการสอนซ่อมเสริม
6. ความสามารถของครูในการจัดทำโครงการและแผนการสอนซ่อมเสริม
7. ความสามารถในการจัด เวลาและเนื้อหาในการสอนซ่อมเสริม
8. ความสามารถในการกระตุ้นและให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ต้องเรียนซ่อมเสริม
9. แหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในโรงเรียนเพื่อการสอนซ่อมเสริม
10. การบริการและความสะดวกในการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อการสอนซ่อมเสริม
11. ขาดเครื่องมือวัดในเชิงวินิจฉัยนักเรียนเป็นรายบุคคล
12. ความร่วมมือ-การสนับสนุนของผู้ปกครองในการจัดสอนซ่อมเสริม

3. สรุปข้อเสนอแนะในเรื่องการสอนซ่อมเสริม ของกลุ่มผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา/ครูผู้สอน และนักเรียน

3.1 ขั้นตอนและวิธีการในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน ประกอบกับข้อมูลจากแบบสอบถามหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน สามารถสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมเป็นลำดับขั้นดังนี้

- 1) จัดชั่วโมงเรียนและสถานที่ในการสอนซ่อมเสริม
- 2) จัดวางตัวบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสอนซ่อมเสริม
- 3) ขั้นตอน

- 3.1) ค้นหาสาเหตุข้อบกพร่องในการเรียนของนักเรียน
- 3.2) สอนทบทวนความรู้พื้นฐาน แล้วสอนความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติม
- 3.3) ฝึกและประเมินผล

3.2 ปัญหาในการสอนซ่อมเสริมและแนวทางแก้ไข

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ และข้อคำถามปลายเปิดจากแบบสอบถาม สามารถสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาพร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข ดังนี้

ลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไข
<p>ก. <u>ด้านการบริหาร</u></p> <p>1) การวางแผนการสอนซ่อมเสริมมีความยุ่งยากทั้งในเรื่อง บุคลากร เวลา สถานที่ และขั้นตอนดำเนินงาน รวมทั้งผู้บริหารส่วนหนึ่งยังไม่เข้าใจจุดหมายและหลักการของการสอนซ่อมเสริม(41)¹</p>	<p>ควรมีการจัดอบรมสัมมนาผู้บริหาร โดยเฉพาะ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและจุดหมายของการสอนซ่อมเสริม (20)</p>
<p>2) ขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม(14)</p>	<p>หางบประมาณสนับสนุน หรือปรับปรุงกิจกรรมให้เป็นไปในลักษณะของการร่วมมือกันหลายฝ่ายและใช้งบประมาณน้อยที่สุด(8)</p>

1 ตัวเลขในวงเล็บคือจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ

ลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น

แนวทางแก้ไข

ข. ค้ำครูผู้สอน

- 1) ครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจ
ในหลักการและจุดมุ่งหมายของการ
สอนซ่อมเสริม ตลอดจนความรู้ใน
ด้านเทคนิควิธีสอน (27) ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในเรื่อง
การสอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะ รวมทั้งควร
อบรมในเชิงปฏิบัติการเชิงเจาะลึกในระดับ
รายวิชา (22)
- 2) ขาดความร่วมมือระหว่างครูด้วยกัน
ทั้งนี้เพราะครูมีภาระที่ต้องรับ
รับผิดชอบมาก (43) อาจดำเนินการในลักษณะที่จัดให้มีครูสอน
ซ่อมเสริมโดยเฉพาะ หรือใช้เทคนิคอื่น ๆ
เข้าช่วย (11)

ค. ค้ำนักเรียน

- 1) นักเรียนไม่ค่อยร่วมมือ ไม่ให้ความสำคัญ
และไม่สนใจการสอนซ่อม-
เสริม (71) ครูต้องชี้แจงให้นักเรียนเห็นความสำคัญ
สร้างสิ่งเร้าเพื่อจูงใจนักเรียน รวมทั้งการ
แจ้งขอความร่วมมือผ่านทางผู้ปกครองด้วย
(30)
- 2) นักเรียนมีความสามารถพื้นฐาน
แตกต่างกันทำให้ยากต่อการดำเนิน
การสอน (10) อาจต้องใช้วิธีจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย
ตามระดับความสามารถ (7)

ง. ค้ำสื่อการเรียนการสอนและสถานที่

- 1) สื่อการเรียนการสอนไม่พร้อม ขาด
อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหา (22) ควรได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ
หรืออาจจัดดำเนินการในลักษณะของศูนย์-
กลางเพื่อการแลกเปลี่ยนสื่อการสอน (15)
- 2) สถานที่มีจำกัด ขาดห้องเรียน
สำหรับการซ่อมเสริมโดยเฉพาะ
(19) นอกเหนือจากการแก้ไขในแง่ของ
งบประมาณแล้ว การจัดแบ่งผู้เรียนออกเป็น
กลุ่มย่อย ๆ แล้วปรับกิจกรรมการสอนหรือ
ใช้เทคนิคการสอนรูปแบบต่าง ๆ มาช่วยก็
อาจแก้ปัญหาในลักษณะนี้ได้ (9)

ลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้น

แนวทางแก้ไข

จ. ด้านการวัดผลและประเมินผล

1) ไม่มีระเบียบการวัดผลที่แน่นอน การปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นไปไต่ยาก (12)	ควรมีรูปแบบและแนวปฏิบัติในการวัดผลที่ชัดเจนและสะดวกต่อการปฏิบัติ (10)
2) ขาดเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล (8)	ควรส่งเสริมให้ครูสร้างคลังข้อสอบหรือศูนย์ข้อสอบ (5)

ฉ. ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและบริการต่าง ๆ

1) ผู้ปกครองนักเรียนไม่เข้าใจในหลักการ และจุดมุ่งหมายของการสอนซ่อมเสริม ทำให้ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม (13)	การประชุมชี้แจงหลักการและจุดประสงค์ของการสอนซ่อมเสริมให้ผู้ปกครองทราบอย่างชัดเจน หรือการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดจะสามารถแก้ปัญหาในเรื่องความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนได้ (8)
2) เจื่อนใจของระเบียบการวัดผลที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสอบแก้ตัวไค้หลายครั้ง ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียนเท่าที่ควร ขาดความกระตือรือร้น เพราะคิดว่าถ้าสอบตกก็สามารสอบแก้ตัวใหม่ไค้ (14)	การชี้แจงให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม ตลอดจนการปรับปรุงเจื่อนใจในระเบียบให้ชัดเจนและเลียบขาดยิ่งขึ้น ระบุจำนวนครั้งในการสอบแก้ตัวอย่างชัดเจน หรือให้มีการตกซ้ำชั้น ถ้านักเรียนอ่อนมาก อาจจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องนี้ไค้ (7)

3.3 ข้อเสนอแนะจากนักเรียนในเรื่องการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม

- 1) ครูควรเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ให้ความสนใจ และให้กำลังใจแก่นักเรียนที่
ต้องเรียนซ่อมเสริมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (26)
- 2) ควรใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนให้มากยิ่งขึ้น (24)
- 3) ควรเพิ่มคาบซ่อมเสริมหรือจัดช่วงเวลาสำหรับกิจกรรมซ่อมเสริมมากยิ่งขึ้น (20)
- 4) กิจกรรมการเรียนการสอนควรได้รับการปรับปรุงไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย
ควรจัดกิจกรรมให้หน้าสนใจและสนุกสนาน (15)

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย ได้พบประเด็นที่น่าสนใจเกิดดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

(1) ประเภทของการสอนซ่อมเสริม

ในเรื่องรูปแบบของการสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนนั้น ประเด็นแรกที่ควรพิจารณาคือ ประเภทของการสอนซ่อมเสริม การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบในลักษณะที่สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง "การประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 : กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้." โดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งระบุผลการวิจัยว่า การสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนยังไม่มีระบบ ไม่สอดคล้องกับหลักการและพัฒนาการของเด็ก และมีเฉพาะการสอนซ่อม ซักการสอนเสริมให้เด็กเรียนดี ส่วนในงานวิจัยนี้ พบว่า ลักษณะกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่ยังจัดอยู่ในประเภทของการสอนซ่อมมากกว่าการสอนเสริม เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เข้าใจว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มุ่งเน้นการสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนอ่อนหรือเรียนไม่ทันเพื่อน (ร้อยละ 61.3 ของผู้บริหาร และ 70.2 ของหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน) หรือในกรณีที่ให้หัวหน้าหมวด/ครูผู้สอนระบุเหตุผลในการจัดสอนซ่อมเสริมก็พบว่า ร้อยละ 71.7-83.3 ทุกหมวดวิชา ระบุเหตุผลว่า เพื่อให้ให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ ซึ่งความเข้าใจในหลักการหรือเจตนารมณ์ของหลักสูตรในลักษณะนี้ย่อมไม่ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมประเภท "เสริมความรู้" สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถดี หรือเรียนดี

(2) ความเป็นระบบของการจัดสอนซ่อมเสริม

การวิจัยนี้ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับข้อค้นพบในการประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ คณะครุศาสตร์ ร่วมกับกรมวิชาการ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น อีกทั้งสอดคล้องกับผลการ สํารวจสภาพการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 11 ซึ่งดำเนินการวิจัยโดย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 (2523) สาเหตุที่เป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะความเชื่อ หรือความเข้าใจในหลักการที่คลาดเคลื่อนไปจากแนวคิดเชิง ทฤษฎี ในส่วนของความเชื่อนั้นพบว่าผู้บริหาร และหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน ส่วนหนึ่งไม่ค่อยเห็น คุณค่าหรือความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม (ร้อยละ 40.3 ของผู้บริหาร และ 44.4 ของ หัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน ประเมินคุณค่าของกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในระดับปานกลางและต่ำ) อีกทั้งความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน อาทิ ร้อยละ 33.9 ของผู้บริหาร และ 54.2 ของหัวหน้า หมวด/ครูผู้สอน เข้าใจว่าคาบซ่อมเสริมที่จัดไว้ในหลักสูตร 1 คาบ/สัปดาห์นั้นมุ่งใช้เพื่อการ ซ่อมเสริมในกรณีพิเศษหรือเพื่อการสอบแก้ตัว หรือความเข้าใจผิดว่าหลักสูตรมุ่งเน้นการสอน ซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน หรือเรียนไม่ทันเพื่อน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นต้น ความเชื่อและความเข้าใจผิดในลักษณะนี้ อาจเป็นมูลเหตุสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้โรงเรียน ส่วน หนึ่งไม่จัดคาบซ่อมเสริมไว้ในหลักสูตร หรือจัดไว้ในลักษณะที่ปล่อยว่างไว้ หรือจัดวิชาใดวิชา หนึ่งเข้าสอนแทน ซึ่งล้วนแต่ถือว่าเป็นการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมที่ไม่เป็นระบบทั้งสิ้น

(3) การวางแผนจัดสอนซ่อมเสริมและการติดตามผล

โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการปรึกษาหารืออย่างมีแบบแผนชัดเจน ในประเด็นนี้เป็นที่ น่าสังเกตว่าโรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีสัดส่วนการมอบหมายอำนาจในการวางแผนและการ ติดตามผลการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาในสัดส่วน ที่สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้โรงเรียนประสิทธิภาพสูง สามารถจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นระบบในสัดส่วนที่สูงกว่าด้วย ทั้งนี้เพราะหัวหน้า หมวดวิชา เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนและสามารถนิเทศ ติดตาม และกำกับการดำเนินกิจกรรม การสอนซ่อมเสริมในเชิง เจาจะลึกในระดับรายวิชาได้ดีกว่าฝ่ายวิชาการ หรือครูใหญ่

(4) การจกกิจกรรมสอนซ่อมเสริมเพิ่มเติมเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือไปจาก การสอนซ่อมเสริมในชั้นเรียนปกติ

โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูจัดสอนอย่างอิสระ ในการนี้ โรงเรียนประสิทธิภาพสูงสามารถจัดดำเนินการในลักษณะ โครงการสอนซ่อมเสริมโดยใช้งบประมาณของโรงเรียน ทั้งหมดในสัดส่วนที่สูงกว่าโรงเรียนในกลุ่มประสิทธิภาพต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียน ประสิทธิภาพสูงมีความพร้อมมากกว่าในค่านงงบประมาณ และบุคลากร จะอย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าโรงเรียนร้อยละ 55.6 รายงานว่าคิดค่าบริการในอัตรา 151-200 บาท/คน ต่อเดือน หรือหักค่าใช้จ่ายจากครู 10-20 % ของรายได้จากการสอนพิเศษ และโรงเรียน ประสิทธิภาพสูงมีการคิดอัตราค่าบริการในอัตราที่สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำในทุกด้าน ซึ่งในแง่นี้แสดงว่าครู-อาจารย์ในโรงเรียนประสิทธิภาพสูง หรือโรงเรียนเองได้รับรายได้ ส่วนหนึ่งจากกิจกรรมการสอนพิเศษ หรือการสอนซ่อมเสริมเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากการ สอนซ่อมเสริมในเวลาเรียนปกติ

(5) การระบุเหตุผลหลักในการสอนซ่อมเสริมในระดับรายวิชา

การที่ครูผู้สอน/หัวหน้าหมวดวิชา ร้อยละ 71.7-83.3 ในทุกรายวิชา ระบุเหตุผลในการสอนซ่อมเสริมว่า " เพื่อให้ให้นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้" เป็นเหตุผลที่ บ่งชี้ถึงแนวทางการจัดกิจกรรมว่าจะต้องออกมาในรูปของการสอนซ่อมมากกว่าการสอนเสริม เหตุผลที่ครูเข้าใจหลักการของหลักสูตรออกมาในรูปนี้อาจเนื่องมาจากครูยังขาดความรู้ความ เข้าใจในหลักการ และจุดหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ดังข้อมูลการรายงานจากข้อคำถาม ปลายเปิดที่ว่าด้วยปัญหาที่ครูผู้สอน หรือข้อมูลการรายงานตนเองของผู้บริหาร และหัวหน้า หมวดวิชา/ครูผู้สอน ที่รายงานว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมตามหลักสูตรในระดับ หอเข้าใจ (ร้อยละ 71.0 ของผู้บริหาร และ 68.9 ของหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน) และมี ประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมจากการศึกษาตำราและเอกสารด้วยตนเองเป็นหลัก (ร้อยละ 69.4 ของผู้บริหาร และ 55.1 ของครูผู้สอน) ในขณะที่ร้อยละ 8.4 ของ หัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน รายงานว่าไม่เคยศึกษาเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมเลย ซึ่งสภาพข้อ ก้นพบนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 (2523) ที่ระบุว่าผู้สอนไม่ทราบรายละเอียดและแนวทางในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม

(6) การใช้สื่อการเรียนการสอน

โรงเรียนส่วนใหญ่รายงานว่าใช้สื่อประกอบการสอนในระดับปานกลางและค่อนข้างน้อย ในประเด็นนี้ได้ปรากฏข้อมูลยืนยันจากการประเมินสภาพการสอนซ่อมเสริมที่นักเรียนได้รับโดยนักเรียนประเมินสภาพความน่าสนใจของสื่อว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในข้อคำถามปลายเปิดนักเรียนเสนอแนะว่าควรควรวีธีอุปกรณ์ประกอบการสอนให้มากยิ่งขึ้นหรือควรจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้เป็นข้อมูลที่ยืนยันว่าในเรื่องของการใช้สื่อนั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ควรได้รับการปรับปรุง ในเรื่องของสื่อการสอนนี้ข้อค้นพบอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงรายงานว่าได้ใช้สื่อจากหน่วยบริการภายในโรงเรียนในสัดส่วนที่สูงกว่าในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงถึงความพร้อมในเรื่องคุณภาพของสื่อเพื่อการสอนซ่อมเสริม และอาจเป็นตัวแทนที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนตัวแทนหนึ่ง

(7) การประเมินผลการเรียนซ่อมเสริมโดยครูผู้สอน

ส่วนใหญ่ครูผู้สอนใช้วิธีการทดสอบความรู้หลังการสอนซ่อมเสริม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นวิธีการที่ครูรู้จักและคุ้นเคยมากกว่าเทคนิคอื่น ๆ เช่น การสังเกต หรือการให้ผู้เรียนประเมินผลตนเอง ประเด็นสำคัญประการหนึ่งในเรื่องการประเมินผลการเรียนคือ ครูผู้สอนยังขาดความรู้ในด้านการสร้างข้อสอบโดยเฉพาะข้อสอบเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องของผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากข้อมูลยืนยันจากข้อคำถามปลายเปิดว่าด้วยปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผลซึ่งสภาพการณ์ในประเด็นนี้ส่งผลต่อวิธีการคัดเลือกนักเรียนหรือการจัดกลุ่มผู้เรียนในการสอนซ่อมเสริมด้วยซึ่งเน้นการสอนเป็นรายกลุ่มมากกว่ารายบุคคล

(8) การประเมินสภาพการสอนซ่อมเสริมที่นักเรียนได้รับ

โดยทั่วไปนักเรียนประเมินสภาพการสอนซ่อมเสริมที่ได้รับในทางบวกระดับมากเกือบทุกด้าน ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดการสอนซ่อมเสริมอย่างไม่เป็นระบบ การที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่โรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมอย่างมีรูปแบบชัดเจนทำให้ยากแก่การระบุความเป็นปัญหา หรืออาจเป็นเพราะว่านักเรียนผู้ให้ข้อมูลคือกลุ่มนักเรียนที่ทดสอบไม่ผ่านในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งแสดงว่าไม่ใช่เป็นผู้ที่เรียนดีหรือความสามารถสูงนักเรียนเหล่านี้อาจยอมรับว่าตนเองไม่เก่งโดยไม่คำนิยามสภาพแวดล้อมภายนอก และมักแสดงความรู้สึกในลักษณะที่ขอความเห็นอกเห็นใจมากกว่าการตำหนิผู้อื่น ๆ ข้อมูลที่ยืนยันในประเด็นนี้

คือ ข้อเสนอแนะจากนักเรียน ที่เสนอว่า "ครูควรให้ความสนใจ เห็นอกเห็นใจ และให้กำลังใจแก่นักเรียน มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน" ซึ่งข้อเสนอนี้นอกจากจะเป็นเหตุผลยืนยันในประเด็นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังแสดงออกซึ่งแนวคิดหรือความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไปจากหลักการของการสอนซ่อมเสริม กล่าวคือ ข้อความนี้ แสดงออกถึงความรู้สึกของนักเรียนไปในแนวทางที่ "มองการสอนซ่อมเสริมเป็นการลงโทษ มากกว่าการเสริมสร้าง"

ในกรณีของข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ ที่พบว่า นักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพสูง ประเมินสภาพการสอนซ่อมเสริมที่ได้รับทางบวกในระดับมากกว่านักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำในทุกด้านนั้น อาจเนื่องมาจากทัศนคติหรือท่าทีความรู้สึกของนักเรียนต่อโรงเรียน ซึ่งโดยปกติแล้วนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพสูง เป็นนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกในอัตราการแข่งขันที่สูง เป็นผู้ที่มีมุ่งมั่นที่จะเข้าเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งน่าจะเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อทางโรงเรียน ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยในกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ จะอย่างไรก็ตามผลการประเมินที่สูงกว่าก็อาจเนื่องมาจากสภาพการณ์ที่ดีที่นักเรียนได้รับในส่วนของการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมด้วย

2. สภาพความพร้อมด้านบุคลากร และปัญหาในการสอนซ่อมเสริม

(1) สภาพความพร้อมด้านบุคลากร

ในด้านความพร้อมของบุคลากร พบว่าโรงเรียนประสิทธิภาพสูง มีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำเกือบทุกด้าน ทั้งนี้จากการพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก ซึ่งจะพบว่า ไม่ว่าจะเป็นวุฒิทางการศึกษาของผู้บริหาร หรือหัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน หรือด้านภาระงานสอน บุคลากรในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีความพร้อมมากกว่าจะอย่างไรก็ตามในด้านความพร้อมของบุคลากร พิจารณาในแง่ของศักยภาพเชิงความคิดต่อการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม พบว่า ผู้บริหาร และ ครูผู้สอนส่วนหนึ่ง ยังไม่เห็นคุณค่าหรือความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม อีกทั้งในเชิงความเข้าใจในหลักการเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมที่พบว่ายังคลาดเคลื่อนไม่สอดคล้องกับแนวคิดในเชิงทฤษฎี สภาพการณ์ในลักษณะนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่น่าจะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมเป็นอย่างยิ่ง

(2) ปัญหาในการสอนซ่อมเสริม

จากการประเมินสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมที่พบว่า ผู้บริหาร และ หัวหน้าหมวด/ครูผู้สอน ประเมินสภาพปัญหาในทุกด้านในระดับปานกลางและค่อนข้างน้อย นั้นอาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการสอนซ่อมเสริมยังไม่ได้รับการดำเนินการอย่างมีระบบและ

จริงจัง ดังนั้นการพิจารณาประเด็นที่เป็นปัญหาจึงยากที่จะแยกแยะให้ชัดเจน ประกอบกับสภาพการณ์ที่จะเกิดปัญหาก็จะไม่มีกรณีวิกฤติเกิดขึ้นแต่ประการใด ส่งผลให้ผู้ประเมินเห็นว่าไม่มีประเด็นที่เป็นปัญหามากนัก

ในกรณีการเปรียบเทียบที่พบว่าโรงเรียนประสิทธิภาพสูงประสบปัญหาน้อยกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำในเกือบทุกค่านนั้น อาจเป็นเพราะสภาพความพร้อมที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านบุคลากร และในค่านงบประมาณเพื่อดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว โรงเรียนประสิทธิภาพสูงจะมีความพร้อมมากกว่า โดยเหตุที่โรงเรียนประสิทธิภาพสูงส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชนที่เก็บค่าธรรมเนียมบำรุงการศึกษาในอัตราที่สูงกว่าโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ นอกจากนี้ การบริจาคและการสนับสนุนจากภาคเอกชนเป็นรายได้เสริมที่สำคัญยิ่งของโรงเรียนเอกชนที่มีมาตรฐานการศึกษาดีเยี่ยมทั้งหลาย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ด้วย โรงเรียนเหล่านี้อาจได้รับเงินอุดหนุนจากมูลนิธิ สมาคมครูและผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า และสถาบันศาสนา ในขณะที่โรงเรียนเอกชนกลุ่มอื่น ๆ ได้รับความพิเศษในลักษณะนี้น้อยมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526: 36)

3. ตัวแปรบ่งชี้ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

จากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งพบว่า โรงเรียนประสิทธิภาพสูงแตกต่างจากโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำในเกือบทุกมิติของการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมนั้น ทำให้สรุปได้ว่า กิจกรรมการสอนซ่อมเสริมน่าจะเป็นตัวแปรที่สำคัญยิ่งตัวหนึ่งที่สัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษา โดยส่วนรวม ประกอบกับการที่พบว่ากลุ่มโรงเรียนประสิทธิภาพสูงมีลักษณะที่เด่นกว่าหรือจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในระดับที่มากกว่า มีระบบมากกว่า จึงน่าจะสรุปเชิงยืนยันเพิ่มเติมได้ว่า ประสิทธิภาพของการศึกษาส่วนหนึ่งน่าจะเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมหรือความมีประสิทธิภาพของกิจกรรมสอนซ่อมเสริมด้วย จะอย่างไรก็ตามประสิทธิภาพหรือคุณภาพของการศึกษาส่วนหนึ่งน่าจะเนื่องมาจากคุณภาพของนักเรียนในแง่ของการได้มีโอกาสเสริมประสบการณ์เป็นกรณีพิเศษด้วย กล่าวคือ ในเรื่องของการเสริมประสบการณ์พิเศษ ซึ่งพบว่านักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงให้ครูมาสอนพิเศษที่บ้านหรือไปเรียนพิเศษตามสถาบันกวดวิชา ในสัดส่วนที่สูงกว่า นักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ (ร้อยละ 40.4 และ 25.2 ตามลำดับ) ซึ่งสัดส่วนที่ปรากฏนี้ เป็นสัดส่วนที่ปรากฏในกลุ่มนักเรียนที่เรียนอ่อนที่เคยสอบไม่ผ่านในรายวิชาใดวิชาหนึ่งมาก่อน สัดส่วนนี้มีโอกาสที่จะเพิ่มมากขึ้น ในกรณีที่สำรวจในกลุ่มผู้เรียนโดยทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนหรือนักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงที่มี

โอกาสได้เรียนเสริมประสบการณ์เป็นกรณีพิเศษดังกล่าวข้างต้นมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจาก ส่วนใหญ่ของนักเรียนในโรงเรียนประสิทธิภาพสูงมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526: 35) ซึ่งสภาพเงื่อนไขที่นักเรียนได้มีโอกาสที่จะได้รับการเสริมประสบการณ์เป็นกรณีพิเศษเช่นนี้ นับว่าเป็นเงื่อนไขตัวแปรที่สำคัญยิ่ง ตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนโดยส่วนรวม เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

จากข้อมูลผลการวิจัย นำจะมีการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบการสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในประเด็นต่อไปนี้

1.1 โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม ตลอดจนแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดประชุมสัมมนาครูผู้สอนในโรงเรียน โดยเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการสอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะมาให้ความรู้ หรือดำเนินการส่งเสริมในรูปแบบอื่นคู่ควบไปด้วย เช่น การจัดมุมหนังสือที่ให้ความรู้ หรือการนำคณะครูไปศึกษาดูงานในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะ ในโรงเรียนอื่น ๆ ที่พบว่ามีความพร้อม หรือจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

1.2 โรงเรียนควรเน้นการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมให้ครบทุกประเภท ทั้งการสอนซ่อมสำหรับนักเรียนที่อ่อน หรือเรียนไม่ทันเพื่อน และการสอนเสริมสำหรับนักเรียนที่ฉลาด หรือเรียนเร็วกว่าผู้อื่น และควรเน้นให้ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในทุกรายวิชาที่เปิดสอน

ในเรื่องของการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมให้มีทั้งการสอนซ่อม และการสอนเสริมนี้ ประเด็นปัญหาหนึ่งที่ครูจะต้องประสบก็คือ การวินิจฉัยความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจากรายงานของนักเรียนได้สะท้อนให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมให้ตรงตามข้อบกพร่องของนักเรียน ในประเด็นนี้ หากครูผู้สอนไม่สามารถใช้การวินิจฉัย

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. "การสอนซ่อมเสริม." กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ, 2523. (อัครสำเนา)

อัญชลี แจ่มเจริญ และสุกัญญา ธารีวรรณ. หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์
ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เฉลิมชัยการพิมพ์, 2523.

บทความ

ก่อ สวัสดิพานิชย์. "การสอนซ่อมเสริม." วารสารวิสามัญศึกษา 8(มีนาคม 2514):
5-9.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. "การปรับปรุงโครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ." สารสนเทศการศึกษา(ตุลาคม-พฤศจิกายน 2529)
: 1-2.

มนตรี มีลาโย. "การศึกษาเอกชน." วารสารการศึกษาแห่งชาติ (มิถุนายน -
กรกฎาคม 2525) : 9-18

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. "การสอนซ่อมเสริมไม่ใช่การสอนพิเศษ." ประชาศึกษา
30 (8 มีนาคม 2522):10-12.

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ. "การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน
ในสังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2520." วารสารการวิจัยทางการศึกษา
(ธันวาคม 2521) : 20.

สามัญศึกษา,กรม. หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 11. "การสำรวจสภาพการจัดและ
การสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 11 ปีการศึกษา
2523." วารสารวิจัยสนเทศ. (4), 2523 : 1-5.

สุพัตน์ สุกมลสันต์. "เรียนกววิชาแล้วได้อะไร." วารสารการศึกษาแห่งชาติ
(ธันวาคม 2529-มกราคม 2530) : 34-36.

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. "การสอนซ่อมเสริม." มิตรกร 2(30 เมษายน 2523):24-25.
_____ . "การประเมินผลเพื่อวินิจฉัย." มิตรกร (15 เมษายน 2523): 45-53.

อ่ำไพ สุจริตกุล."การสอนเพื่อซ่อมเสริม." วารสารครูศาสตร์ 1 (มิถุนายน-กันยายน
2524) : 141-153.

ความสามารถของผู้เรียนในเชิงเจาะลึกโดยใช้แบบสอบวินิจฉัย ก็อาจใช้เกรทผลการเรียน เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มผู้เรียนเข้ารับการสอนซ่อมเสริม หรือ ในการสร้างแบบสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละครั้ง แต่ละฉบับ ก็ควรจัดหมวดหมู่ของข้อกระทงที่วัดในประเด็นเดียวกัน หรือจุดประสงค์เดียวกัน ไว้ด้วยกัน ในขั้นของการตรวจให้คะแนนนอกจากการพิจารณาผลการเรียนในเชิงรวมสรุปแล้ว ก็อาจพิจารณาคะแนนเป็นรายกลุ่มจุดประสงค์ด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้ตรวจสอบว่านักเรียนบกพร่องในประเด็นใด เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการตามแนวทางที่เสนอนี้ จะช่วยให้การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมดำเนินไปได้อย่างสอดคล้องกับความสามารถหรือความบกพร่องของผู้เรียน และจะเกิดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมครบทุกประเภท ทั้งการสอนซ่อม และการสอนเสริม

1.3 โรงเรียนทุกโรงควรจัดคาบซ่อมเสริมไว้ในหลักสูตรอย่างน้อย - 1 คาบ ต่อสัปดาห์ ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร การที่โรงเรียนไม่จัดคาบซ่อมเสริมไว้ในหลักสูตรโดยปล่อยให้เป็นที่ของครูผู้สอนดำเนินการอย่างอิสระตามที่เห็นสมควร (ซึ่งพบว่าดำเนินการในลักษณะนี้มีมากในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ) นอกจากจะไม่สนองต่อเจตนารมณ์ของหลักสูตรแล้ว ยังถือได้ว่าเป็นการวางระบบการสอนซ่อมเสริมที่ไม่เป็นไปในทางส่งเสริม ทั้งนี้เพราะว่าโอกาสที่ครูผู้สอนจะเรียกเด็กมาพบเพื่อทำการสอนซ่อมเสริมนอกเวลานั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก ยกเว้นในกรณีที่การสอนนั้นจัดขึ้นโดยคิดค่าบริการจากนักเรียน การจัดคาบซ่อมเสริมไว้ในหลักสูตรอย่างน้อย 1 คาบ/สัปดาห์ เป็นการส่งเสริมให้กิจกรรมการสอนซ่อมเสริมมีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

1.4 การแก้ไขในเรื่องภาระงานสอนของครู ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้พบว่าครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน โดยเฉพาะในโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำมีภาระงานสอนมาก ทำให้ไม่มีโอกาสในการจัดสอนซ่อมเสริมนั้น ในประเด็นนี้ หากโรงเรียนไม่สามารถลดภาระงานสอนของครูลงได้ แนวทางการแก้ไขในเรื่องนี้ที่เป็นไปได้ก็คือ การปรับปรุงแนวทางการสอน หรือนำเทคนิคการสอน หรือกิจกรรมการสอนรูปแบบอื่น ๆ มาใช้ อาทิ บทเรียนโปรแกรม บทเรียนสำเร็จรูปต่าง ๆ หรือจากการที่นักเรียนส่วนหนึ่งรายงานว่านอกจากการได้รับการสอนซ่อมเสริมจากครูผู้สอนแล้ว ยังใช้วิธีการปรึกษาหารือหรือซักถามกันในกลุ่มเพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูผู้สอนอาจใช้วิธีการให้นักเรียนที่เก่งสอนนักเรียนที่อ่อน หรืออาสาสมัครจากชั้นเรียนที่สูงกว่าเป็นผู้สอนนักเรียนในชั้นเรียนที่ต่ำกว่า หรือในการจัดกิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ

ก็อาจสอดคล้องกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม เป็นกิจกรรมทางวิชาการส่วนหนึ่งของชุมนุมด้วย ก็อาจเป็นได้ ซึ่งการนำเทคนิควิธีการหรือรูปแบบการสอนซ่อมเสริมดังกล่าวเหล่านี้มาใช้ในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมของทางโรงเรียนนั้น นอกจากจะช่วยลดภาระงานสอนของครูแล้ว ยังจะเสริมสร้างให้การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

1.5 โรงเรียนควรสร้างกลไกในการควบคุม หรือการประสานงานในการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม โดยการตกลงมอบหมายอำนาจหน้าที่ หรือบทบาทในแต่ละด้านอย่างชัดเจนอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ อาทิ หัวหน้าหมวดวิชา เป็นผู้นิเทศและติดตามการสอนซ่อมเสริมในระดับรายวิชา ฝ่ายแนะแนวเป็นผู้ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อขอความร่วมมือฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ติดตามและสรุปผล-ประเมินสภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในแต่ละเดือน แต่ละภาคเรียน เป็นต้น

1.6 โรงเรียนควรร่วมมือกันในเรื่องของการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม โดยเฉพาะโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ ซึ่งมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ในระดับที่ต่ำกว่าก็น่าจะขอความร่วมมือจากโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน ทั้งโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน อาทิ การแลกเปลี่ยนในเรื่องสื่อการสอน อุปกรณ์ ภูมิ่อการสอน ตลอดจนการวางแผนการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมร่วมกัน เป็นต้น การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนในรูปแบบที่กล่าวมานี้ น่าจะดำเนินการได้ภายใต้เงื่อนไขของระเบียบการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้อง

2.1 จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าหมวดวิชา/ครูผู้สอน ยังเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องของหลักการเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม และส่วนหนึ่งไม่เห็นคุณค่าหรือความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม ซึ่งเชื่อว่าจะเป็มูลเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ไม่สร้างเสริมให้เกิดการสอนซ่อมเสริมอย่างจริงจังและมีระบบ นั้น ในประเด็นนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะได้นำทางแก้ไข ซึ่งอาจทำได้โดย

1) การจัดสัมมนาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมในกลุ่มผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

2) การอบรมครูผู้สอนเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม ซึ่งอาจดำเนินการอบรม
ในลักษณะของครูต้นแบบในแต่ละหมวดวิชาของแต่ละโรงเรียน

3) การจัดประชุมสัมมนาในลักษณะของการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับการสอนซ่อมเสริมในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะ

4) การเผยแพร่ผลงานวิจัยที่บ่งชี้ให้เห็นคุณค่าของการสอนซ่อมเสริม

2.2 ควรส่งเสริมให้โรงเรียนต่าง ๆ ใ้ร่วมมือกันในเรื่องของการจัดกิจกรรม
สอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะ ซึ่งอาจส่งเสริมผ่านทางกลไกของกลุ่มโรงเรียน หรือจัดโครงการ
พิเศษอื่นใดเพื่อการส่งเสริมการสอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะ อาทิ การจัดกลุ่มโรงเรียนผู้นำใน
ด้านการศึกษาซ่อมเสริมในลักษณะเดียวกับที่เคยจัดโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร โดย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หรือกรมวิชาการ พยายามหาทางส่งเสริมให้โรงเรียน
เหล่านี้ได้เป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในรูปแบบต่าง ๆ หรือส่งเสริมให้มีการ
จัดกลุ่มโรงเรียนเพื่อร่วมมือในการแก้ปัญหาด้านการศึกษาซ่อมเสริมโดยในแต่ละกลุ่มประกอบด้วย
โรงเรียนต่าง ๆ ทั้งโรงเรียนประสิทธิภาพสูงและโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ

2.3 การสร้างมาตรการในการควบคุมมาตรฐานการใช้หลักสูตรและมาตรฐาน
การศึกษา

ในการควบคุม หรือสร้างกลไกในการรักษามาตรฐานการใช้หลักสูตรซึ่งรวมถึงใน
เรื่องการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมในโรงเรียน และการรักษามาตรฐานการศึกษา นั้น
นอกจากใช้วิธีการประเมินผลหรือการติดตามเชิงประเมินสภาพการใช้หลักสูตรเพื่อให้การ
ส่งเสริมและการแก้ไขปรับปรุง เป็นระยะ ๆ แล้ว "การประเมินเพื่อการรับรองวิทยฐานะ"
ที่มีเงื่อนไขเวลาเป็นตัวกำหนด เช่น ทุกระยะ 5 ปี หรือทุก ๆ ช่วงระยะเวลาอื่นใดที่เห็น
ว่าเหมาะสม ก็อาจเป็นมาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อการควบคุมให้โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน
ทั้งที่เป็นโรงเรียนประสิทธิภาพสูงและโรงเรียนประสิทธิภาพต่ำ ดำเนินกิจกรรมการเรียนการ
สอน หรือดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างมีระเบียบแบบแผนและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
มากยิ่งขึ้น อีกทั้งจะเป็นมาตรการในการควบคุมมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในทุกระยะ
อีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

3.1 ควรทำการศึกษาสภาพการสอนซ่อมเสริมของโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยศึกษาในเชิงเจาะลึกในระดับรายวิชา

3.2 ควรมีการทดลองสร้างรูปแบบการสอนซ่อมเสริมในรายวิชาต่าง ๆ พร้อมทั้งศึกษาผลการนำไปใช้เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนโดยทั่วไป

3.3 ควรมีการพัฒนาและทดลองใช้สื่อการสอนซ่อมเสริมประเภทต่าง ๆ ในกรณีของเนื้อหาเฉพาะในรายวิชาต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับระดับสมรรถภาพของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย